

Nézzük a tévét

Az önmagukba omló pokoli tornyok látványa óta a képernyő „sztárjai” – a szakértők. Az ilyen még nem volt-sokkból ébredező újságírók eszeveszett szakértő-vadászatban vannak, egyre kutatják, keresik azokat az egyéneket, akikről feltételezhető, hogy valami értelmeset, megszívlelendőt, magyarázatot és útra mutatót képesek nyújtani a történetekkel kapcsolatban.

Most kiderült, hogy a szakértő is ember. Ugyanúgy nem tud semmi biztosat, mint ahogyan a globális bizonytalanság kezdete, a terrortámadás óta nem tud semmi biztosat senki. Mindazonáltal a szakértő kétféle. Kemény és lágy. Hard és light. A tudomány világában kemény tudományoknak nevezik azokat, amelyekben mérhető, bizonyítható dolgokról van szó. És azok a light tudományok, amelyekben a szleng szerint lehet rizsázni. Minden folyik, feltételezések vannak, amelyek vagy ülnek, vagy nem. Az innen vett hasonlat alapján a most legtöbbet szereplő, általában magukat független értelmiséginek nevező véleményformálók egyik csoportja kizárólag adatokról, történeti és jelen tényekről, s maximum az ezekből levonható következtésekről hajlandó beszélni. A másik csoportban vannak többen.

Közülük való Popper Péter és Vágvölgyi B. András, akiket a Magyar ATV-n hallottam. Kettejük közül is, talán természetesen, a pszichiáter Popper volt a „lágyabb”, s mint ilyen, a terrortámadás óta legalábbis szokatlannak minősülő keménységeket engedett meg magának. Ilyen kérdéseket: hogyan nőtt ekkorra a terror? vajon csak a „lator államok” támogatása következett? S rögtön a még keményebb válasz: a hidegháborús korszak nagyhatalmai vastagon segítettek. (Bin Laden kiképzői amerikaiak voltak!) Popper megengedte magának az ennél is keményebb kijelentést, mely szerint rossz mondat volt, hogy háború van (Bush). Mert: ki ellen? Mi itt a győzelem? Talán most nem az erőszak irányába kellene eltolni a főcsapást, inkább azt kellene megnézni, mi az, ami fékezne a terrorizmust – mondta a pszichiáter, szakmai példával, hiszen ő nemcsak azt tekinti, mitől lesz valaki deviáns, hanem azt is, mitől nem lesznek azok mások...

Végül akadt, amiben meg tudtak egyezni a botcsinálta szakértők, és alighanem a nézők is. Abban, hogy a „frontvonalak” a diktatórikus, fundamentalista rendszerek és a liberális demokráciák között húzódnak. Meg abban, hogy szeptember 11-e óta jobban félünk, mint azelőtt. Okkal. Vagyis a demokrácia deficitet könyvel. Pillanatnyilag.

Szalma Ferenc

In memoriam Szalma Ferenc

Életének 79. évében elhunyt Szalma Ferenc, a Magyar Állami Operaház nyugalmazott magánéneke, akit sok idősebb szegedi operabaráttal is öríz meg emlékezetében. Szalma Ferenc 1923. március 19-én született Szegeden; tanulmányait a helyi konzervatóriumban és külföldön végezte. 1951-től tizenkét éven át a Szegedi Nemzeti Színház magánéneke volt, és 1960–1963 között már az Operaházban is állandó vendégművészeként szerepelt. 1963-tól 1980-ban bekövetkezett nyugdíjazásáig a budapesti dalszínház magánéneke volt. Énekelte többek között Zakariás

szerepét a Nabuccóban, Gvárdián a Végzet hatalmában, magára öltötte II. Fülöp jelmezét a Don Carlosban, és játszotta az Ivan Szuszanyin, A bolygó hollandi és A kékszakállú herceg vára címszerepét. A Tannhäuserben Hermannként lépett fel, a Nürnbergi mesterdalnokokban Pogner alakította, a Faustban Mefisztót énekelte. Számos európai országban vendégszerepelt oratóriuménekesként. Munkássága elismeréseként 1961-ben Liszt Ferenc-díjat, 1976-ban pedig érdemes művész kitüntetést kapott. Temetéséről később intézkednek.

Amerika hadat üzen a terrorizmusnak

A láthatatlan ellenség

izenegy nap telt el a múlt keddi New-York-i és washingtoni terrortámadások óta, amelyek háttérben a feltehetően Afganisztánban rejtőzködő Oszama bin Ladent sejtik az amerikai nyomozó hatóságok. A Közel-Keleten folyó csapatösszevonások arra utalnak, hogy az Egyesült Államok katonai akcióval kíván válaszolni az őt ért támadásra. Közben európai és arab állami vezetők megfontoltságra intik George Bush elnököt, és egy terrorizmus elleni koalíció létrehozását sürgetik. Az idáig vezető okokról és a lehetséges következményekről kérdeztük N. Rózsa Erzsébet Közel-Kelet-szakértőt, a Teleki László Intézet tudományos főmunkatársát.

– A múlt keddi amerikai terrortámadások okait kutató első találgatások óta mennyivel lettünk okosabbak?

– Nem sokkal tudunk többet, hiszen a hírek szerint szinte kezdettől fogva mindenki Oszama bin Ladent sejteti a terrorcselekmények mögött. Ezt állítólag hírszerzőforrások is megerősítik. Persze, nem egy személyben ő a főbűnös. Úgy tűnik, hogy nagyon sok országban működő különböző radikális fegyveres csoportok laza összekapcsolódására kell gondolnunk, amelyek egy adott feladatra szövetkeznek, s akár egymásról mit sem tudva vesznek részt egy-egy akcióban.

– Nem hiszem, hogy az iszlám vallás megengedi embereket tömegeknek elpusztítását. Ezek szerint a tetiket vallási köntösben feltüntetett terroristák az iszlám ellenében cselekednek?

– Az iszlám esetében is az történt, ami sok más vallással, például a kereszténységgel Észak-Írországban. Vagyis ideológiaként használják fel

békés célokra éppúgy, mint radikális terrorista akciókra. A terrorizmus magából a valásból nem következik.

– Egyes elemzők a támadás okait latolgatva a Nyugat felelősségét is felvetik, a muzulmán világgal szembeni magatartására utalva. Ön mit gondol erről?

– Ez bizonyos mértékig igaz. Ebben az esetben azonban a Nyugat elsősorban Amerikaként jelenik meg. Az Egyesült Államokkal szemben pedig a muszlim világban óriási az ellenérzés. Ebbe irigység is szorol, ami abból fakad, hogy Amerikában jól élnek az emberek. Az ellenérzés nagy része viszont a muszlimoknak abból az érzésből adódik, hogy megvetik, megalázzák és kihasználják őket. De hozzájárul az elmúlt tíz év politikája is: az Öböl-háború, majd az iraki embargó, valamint az utóbbi egy éves izraeli-palesztin válság, amelynek megoldását a Bush-kormányzat eddig nem vállalta fel.

– Bush elnök szerint az USA háborúban van, és

Egyes iszlám csoportok a vallást ideológiaként használják fel békés vagy radikális célokra

folyanak az amerikai csapatösszevonások a Közel-Kelet térségében. Milyen hatással lehet a terrortámadásra válaszoló katonai csapás a fundamentalisták magatartására?

– Az Egyesült Államokban akkora a nép haragja, hogy a válaszcspás elkerülhetetlen. Viszont minden állami vezető, a francia elnök, a német kancellár, a brit kormányfő, és az egész muszlim világ óvatosságra, megfontoltságra inti George Busht. Azt hiszem, ezzel az amerikaiak is tisztában vannak, nem véletlen, hogy visszafogottak a nyilatkozatok. S ha nem is tudják, hogy egy büntetőakcióval mit gerjesztenek a muszlim világban, azt közelről tapasztalhatják, hogy az USA-n belül magukat amerikaiak valló arabokat, irániakat, afgánokat érnek támadások. Ha egy olyan országban, mint az Egyesült Államok ez ekkora belpolitikai problémát okoz, akkor milyen problémát jelenthet ott, ahol több százmillió muszlim lakik. Amerika ugyanakkor nagy dilemma előtt áll: most nem egy állam

N. Rózsa Erzsébet. (Fotó: Miskolczi Róbert)

ellen kell harcolnia, s így nehéz eldönteni, kit büntessen, hova csapjon le.

– Az USA és Nagy-Britannia legalább tíz éven át tartó terrorizmus-ellenes háborúra dolgoz ki tervet. Milyen típusú hadviselést igényel ez, s megelőző módszerekkel mennyire lehet visszaszorítani a terrorizmust?

– Sokkal nagyobb szerepet fognak kapni a titkosszolgálatok, a felderítés, az elhá-

rítás, és gazdasági megszorításokat alkalmaznak olyan országokkal szemben, amelyek terrorista csoportokat fogad be. Bonyolítja viszont a helyzetet, hogy még azokban az arab országokban is, amelyeket az USA terrorizmussal gyanúsít, követnek el terrorcselekményeket, ezért nekik is érdekükben áll ennek a jelenségnek a felszámolása. Ezért nagy problémát okozhat, hogy mely országokat vegyék be a terrorizmus ellen formálódó koalícióba.

– Kell-e tartanunk attól, hogy az Amerika mellé álló országok is célpontokká válnak?

– Igaz, hogy a fundamentalista csoportokat erős Amerika-ellenesség jellemzi, de célpontjuk alapvetően saját országuk politikai rendszere, s ennek megdöntéséért harcolnak. Ha viszont az Oszama bin Laden-féle jelenség, vagyis a szervezetek összehangolt együttműködése rendszeré válna, akkor lehetnek célpontok például Nagy-Britanniában, Franciaországban, Kínában vagy bárhol a világon.

Hegedűs Szabolcs

Podmaniczky Szilárd

4

Vénusz a Rózsadombon

A liftszekrény megrázkódott, az ajtó nesztelenül csúszott a helyére, csöndben emelkedett a magasba. Gyorsan körülnéztem, hová tudnék elbújni; a terem túlsó falának támasztva lefüggönyözött szekrény állt. De nem rohantam, megvártam, amíg a lift megáll, hátha csak az „önműködő üzemmód” vitte vissza.

Lekaptam a vállamról a pulóvert, belebújtam, az ujjai a bokámat verdesték.

A lift visszaindult. Lábujjhegyen, de mint egy zerge törtem a szekrény felé, akkorákat szökeltem, hogy magam is meglepődtem rajta, na, gondoltam, erre mondják azt, hogy a lábam se éri a földet; pedig hol volt itt föld?, hi-deg betonlajzat.

Fölrántottam a szekrényfüggönyt: ekkora porszívót még életemben nem láttam. A régi Rakéta porszívó oldalára fordítva, de akkora, hogy egy kisebb malac elférne benne, már ha persze az a kisebb malac épp ilyen porszívó belsejébe vágyik. Kötve hiszem. Mármint megkötözve esetleg betuszkolhatják a porzsákba.

Ennyit azért nem gondolhattam, legfeljebb csak így utóbb; gyorsan bebillentem a szekrénybe, elhúztam a függönyt, és viszonylag kényelmesen ráültem a porszívóra. Hideg volt ez is, nagyon hideg, azt hittem, odajeggel a

farcsonatom, de fészkelődni már nem maradt időm, a lift halkan „megkattant”.

Legalább hárman szálltak ki, de ketten minimum. Nem tudom miért, de úgy éreztem, műszálás tréningruhát viselnek, edzőcipőt, és valami ital lehetett náluk, talán citromos abszolút vodka, amit jócskán húzogattak.

Már nagyon vártam, hogy dumáljanak, mert a porszívó fényes, sík oldala meg a műselyem szoknyám nem passzoltak egymáshoz: hol hátra, hol előre csúsztam, oldalra is egyszer-egyszer, és ott a szekrény sötétjében, bár a függöny kissé átderengett, mintha kivették volna az egyensúlyérzékeket; amikor úgy éreztem, biztosan ülök, a fenéket, csúsztam lefelé, amikor meg korrigálni próbáltam a dőlésszögem, tők fölösleges volt, mert éppen stabilan ültem. A lábamon tartottam az egyensúlyom, de pár perc múlva mindkét vádlím, illetve a talpam remegve kopogott a szekrény alján.

Épp időben kezdtek odakint dumálni, bár nem biztattam magam, hogy egy sima lábremegéssel megúszom.

„Bazeg’, biztos, hogy jó ez a klisé?”

„Hülye vagy te! Honnan veszed, hogy nem jó?”

„Bazeg, ilyen szinten már ne nyomják át az embert!”

„Ha egyszer megkapta a pénzt az a szemét nyomdász, én befújom, ha engemet átver, úgy befújom, hogy leszakad a tőke!”

„Nem mer az velünk kezdeni. Megkapta a pénzt, oszt kussol. Már benne van ő is buliba, ha nincs annyi esze, hogy eztet ércse, akkor elvágom a torkát.”

„Ne rinyáljál, készen kapd anyádat meg apádat is!”

„Nekem ne gyere ezzel, le vannak nyomva, nem érdekel, tőlem aztán szidhatsz azt, akit akarsz, nem leszek olyan hülye, finom csávót akarok, hogy emiatt lenyomok egy sallert, érted?”

„Tökre ki van találva az egész, figyelj! Kis bankókat nyomunk, ott fizetünk, ahun mindig is járunk, nem idegenkedünk, mer az idegenekre buknak, az lesz az első kérdés, hogy nem volt-e valami gyanús, idegen, érted?”

„Körömpörköltet enni hamis pénzzel, a Gyuri kocsmájában!”

„Jól van már, nem kell ez az izé, a szádat téped széjjel csak. A főnök megmondta, nem lesz semmi, mer az ipse a pénzverdében van, neki is megéri, okos az. Aztán ha megy a dolog, átállunk nagyobbakra, kicsit nyomunk ez-rest, kicsit ötezzet, bazeg, ha bejön, még külföld is itt fog nyomtatni, csak jó klisé kell.”

„Rohadt nagy eszed van, tervezzél csak, majd a sitten ki-alszod magad.”

„Mondom, hogy haggyad ezt, a főnök mindent elintéz, bazeg, a legjobb körökbe van, onnan nem lehet kibukni, legfőnnebb kihalni.”

„Na ez az, te agybarom, kinyomattya a pénzt velünk, még ad egy sörre időt, aztán úgy a seggünkbe durrant, hogy a fejedben is lesz egy csomó nyílás, oszt kávézhatsz azon!”

„Illeszd be a gépbe, próbanyomás kell neki!”

„Próbanyomás, hő-hő!”

Már nem bírtam magammal a szekrényben, a szám is remegett, minden csontom vacillált, a torkom a szívemben dobogott vagy fordítva, a hasam meg a fülemben lüktetett, és végképp nem éreztem az egyensúlyom, irányíthatatlan lett a lábam, belezsibbadt a támasztékba, s a szekrény peremén megugorva kicsusszant a függöny mögül.

(folyt. köv.)